СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Габриела Белова Белова – Ганева

професор по „Международно право и международни отношения”

в Югозападния университет „Неофит Рилски“

относно дисертационния труд на **Тодор Димитров Дочев**, задочен докторант в секция „Международноправни науки“ в ИДП при БАН

на тема: **„Международна администрация на територии (Правомощия на Съвета за сигурност по глава VII от Устава на ООН за поддържане и възстановяване на международния мир и сигурност)**

за присъждане на ОНС „доктор“ по научна специалност „Международно право и международни отношения“, в професионално направление 3.6 „Право“, област на висше образование „Социални, стопански и правни науки“

1. Изпълнение на законовите изисквания относно процедурата

Въз основа на Заповед № РД 09-89/12.10.2015 г. на Директора на Института за държавата и правото при БАН съм определена за член на научното жури в процедура за защита на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор” от Димитров Дочев. Процедурата е открита и се провежда съгласно изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Института за държавата и правото при Българска академия на науките. В рамките на законовия срок са представени изискуемите документи. Считам, че са спазени и изискванията дисертационният труд да бъде представен във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на първичното звено, в което докторантът е осъществил научното си изследване. Докторантът Тодор Дочев отговаря на основните изисквания на чл. 6 от ЗРАСРБ и Правилника по прилагането му: притежава образователно-квалификационна степен „магистър” по специалност

„Право”; осъществил е самостоятелна подготовка, съгласно изискванията на Закона и правилниците и е положил изискуемите изпити; представил е дисертационен труд и публикации; отчислен е от първичното звено с право на защита.

2. Оценка на обема, структурата и съдържанието на дисертационния труд и научните приноси

Значимостта на представеното научно изследване се определя преди всичко от актуалността на неговия предмет, който в конкретния случай безспорно може да се определи като научна новост. Представеният от докторанта Тодор Дочев дисертационен труд е със заглавие „Международна администрация на територии (Правомощия на Съвета за сигурност по глава VII от Устава на ООН за поддържане и възстановяване на международния мир и сигурност)“, като самата тема обуславя високото научно-теоретическо и практическо значение на изследваната проблематика. Авторът се е насочил към недостатъчно изследвани в българската научна литература въпроси, което само по себе си е достатъчно, за да обоснове актуалността, теоретическата значимост и оригиналността на дисертационния труд. Изборът на темата на представеното изследване е детерминиран от трайните научни интереси на Тодор Дочев към въпросите на международната администрация на територии, видно от получената магистърска степен по международно публично право в Университета в Лайден, Холандия, както и от другите специализации в чужбина. Тези интереси рефлектират в цялото изследване и с особен интензитет в глава четвърта „Правна основа и правни ефекти на интернационализацията“. Като изследовател кандидатът се отличава с доказани способности за самостоятелно научно мислене, критичен анализ, логично и обосновано дефиниране и отстояване на научни тези. Всички тези качества се откриват в представения за рецензиране дисертационен

труд. Следва да бъде подчертан интердисциплинарният и комплексен характер на изследването, което безспорно е негово голямо достойнство. Изводите, направени от докторант Тодор Дочев, биха били от особена полза при преподаването на учебни дисциплини като международно публично право, международни спорове и конфликти и др. Практическата стойност на изследването би могла лесно да бъде илюстрирана чрез реални проблеми, свързани с функционирането в по-ново време на Преходната администрация в Източна Славония, Бараня и Западен Срем, Мисията на ООН в Косово и Преходната администрация на ООН в Източен Тимор. Представеният дисертационен труд представлява самостоятелно изследване, което по оригинален начин разглежда международната администрация на територии и правомощията на Съвета за сигурност по глава VII в тази насока и в този смисъл съдържа безспорни научни приноси.

Дисертационният труд е с обем от 343 стр., като изложението включва въведение, пет глави и заключение. Независимо, че в структурно отношение биха могли да бъдат осъществени известни подобрения, като цяло всяка от главите следва вътрешна структура съобразно логическата последователност на въпросите, които изследваната тема поставя. Извън посочения обем е представена библиография с внушителен брой източници на чужди езици (английски, френски, немски и италиански език) и сравнително по-скромен списък на научна литература на български език. Изключително положително впечатление прави използваният богат научен апарат от 897 бележки под линия.

Първата глава от дисертационния труд има общотеоретичен характер, въвежда понятието за международно териториално управление и предлага кратък преглед на опитите за концептуализация на института в доктрината. Анализирани са теоретичните подходи на различни автори,

като са отбелязани както положителните моменти, така и критично са посочени някои слабости в западните изследвания. Авторът се придържа към тезата за т.нар. суспендиран суверенитет вследствие на произтичащи от международното управление ограничения, при който държавата запазва правата си върху територията (dominium), но е възпрепятствана да упражнява върховната власт върху въпросната територия (imperium). Независимо от логическата свързаност с изложението, вероятно формулирането на изследователските задачи все пак би могло да намери своето място в увода на дисертационния труд.

Изложението на втора глава предлага анализ на понятията „интернационализация“, „международна администрация на територии“ и „международно териториално управление“, като отчита различията между тях. Направен е преглед на първите опити за институционализация, започвайки със свободния град Краков и въвеждането на Международната комисия за контрол в Албания. Разгледана е дейността на Обществото на народите при определянето на статута на град Данциг (Гданск), областта Саар и Летисия, като първи примери за интернационализация при управлението на територии. Авторът прави разграничението, че докато в случая с Краков и Албания е налице управление от ограничен кръг държави, при последващото развитие се появява елемент на универсалност, т.е. възможност за участие на всички суверенни субекти на международното право.

Глава трета предлага анализ на нереализираните хипотези на международно управление на градовете Триест и Йерусалим, както и последиците, които те имат върху развитието на институтите на международното право. Отчетено е обстоятелството, че Уставът на ООН не предвижда изрична възможност за управление на територия от страна на международната общност освен системата за попечителство. Въпреки

това, авторът внимание, че по отношение на Триест е съществувало желание за постоянно териториално управление, подобно в случая с Данциг (Гданск). Отбелязано е иновативното предложение на международната организация за директна приложимост на Всеобщата декларация за правата на човека и други международноправни актове по отношение на територията на град Йерусалим като стандарт, който би следвало да бъде осигурен на индивидите.

Глава четвърта съдържа анализ и теоретични заключения на автора относно международните териториални режими като мерки, предприемани от Съвета за сигурност за поддържане е възстановяване на международния мир и сигурност. Авторът въвежда понятието „международно трансформативно управление“, като го разграничава от института на окупацията. Разглеждайки статута на териториите като обект на интернационализация, докторантът стига до изводите, че международните администриращи органи не трябва да бъдат разглеждани като обикновени държавни органи, но същевременно тяхната основна функция не е насочена към създаването на нови субекти в международното право.

Същият грижлив анализ е приложен по отношение на концепцията за върховенството на правото на международно равнище в глава пета. Авторът поставя акцент, че при осъществяването на международното управление на територии е важно промотирането на определени ценности, възприети от международната общност. Обърнато е внимание и на принципа на върховенство на правото в практиката на Международния съд на ООН.

Принципно, считам структурата на дисертационния труд за последователно и добре изградена, макар отделните глави в обемно отношение да не са съвсем прецизно балансирани. Проученият и

анализиран теоретичен материал в разглежданата област е добър атестат за докторанта и за старателния му подход при неговото използване. Правилно

са представени становищата на различните автори, коректна е полемиката, което дава възможност да бъдат изложени собствените му позиции и виждания. Считам, че поставената научноизследователска задача - цялостно изследване на международната администрация на територии е изпълнена.

Като съществени научни достойнства на представения дисертационен труд, считам че биха могли да бъдат посочени:

- Систематична пълнота на изложението. Анализът в 4 и 5 глави съдържа оригинални авторови изводи и заключения. Обхванатa е цялата проблематика на изследваната материя съобразно формулираната тема. Като цяло следва да бъде отбелязано, че представеният за защита дисертационен труд е самостоятелно изследване с висока научна стойност, представляващо принос в българската правна литература. Научните тези на автора Тодор Дочев са обосновани и предизвикват сериозно внимание.

- Добро познаване на проблематиката, свързана с международната администрация на територии, както и на съществуващата българска и чужда научна литература, съдебната практика.

- Аналитично, но и критично отношение както към теоретичните конструкции, така и към съществуващия подход на ООН в някои случаи.

Практико-приложната стойност на изследването е безспорна. Разработката

на докторанта в тази насока би била изключително полезна не само за студенти и преподаватели, но и за една много по-широка публика.

3. Критични бележки и препоръки

В дисертационния труд, като съчинение на всеки млад автор, се съдържат някои слабости и недостатъци, които едва ли могат да бъдат отминати. На моменти в изложението има известни повторения. Обичайно дисертацията е първото сериозно научно съчинение на всеки млад автор. Като всяко първо произведение и предложеният за рецензиране дисертационен труд има своите неизбежни несъвършенства – и в структурата, и в езика, и в обосновката на някои предложения за подобряване на процеса на принудителна интернационализация. В конкретния случай броят на критичните бележки не е голям, тъй като докторантът вече се е съобразил с част от направените препоръки на предходните обсъждания на труда в секцията. Още повече, че те по никакъв начин не биха се отразили върху общата положителна оценка на дисертационния труд. Друг е въпросът, че преди издаването на дисертацията, тя би могла да претърпи още една езикова редакция.

4. Заключение

Изхождайки от всичко гореизложено, приемам, че предложеният дисертационен труд представлява самостоятелно научно изследване в областта на международната администрация на територии и правомощията на Съвета за сигурност по глава VII от Устава на ООН за поддържане е възстановяване на международния мир и сигурност. В разработката се съдържат съществени научни приноси със значение както за международноправната теория, така и за практиката. Считам, че изследването отговаря на изискванията на чл. 6 (3) от Закона за развитие на академичния състав в Република България и на чл. 27 от Правилника за прилагането му. Изразявам своята положителна оценка за научноизследователските качества на докторант Тодор Димитров Дочев и си позволявам да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да дадат своята единодушна подкрепа за присъждане на кандидата на

образователната и научна степен “доктор” в професионално **направление 3.6 Право, научна специалност „Международно право и международни отношения”.**

Проф. д-р Габриела Белова